

অস্তর্ভুক্ত আৰু সমার্থনৈতিক বিকাশৰ ফ্রেজাত বিশ্ব
আয়োগৰ ভূমিকা আলোচনা কৰা।

(c) What is market failure? Discuss the different causes of market failure.

বজাৰ বিফলতা মানে কি? বজাৰ বিফলতাৰ বিভিন্ন
কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা।

Or / অথবা

What is social welfare? Discuss how social welfare can be increased by a welfare government.

সামাজিক কল্যাণ কি? এখন কল্যাণকামী চৰকাৰৰ
সামাজিক কল্যাণ কিদৰে বৃদ্ধি কৰিব পাৰে, ব্যাখ্যা কৰা।

(d) Discuss graphically the excess burden of tax. Mention the factors influencing the excess burden of tax.

কৰৰ অতিৰিক্ত বোজাৰ ধাৰণাটো টিৰ সহকাৰে
আলোচনা কৰা। কৰৰ অতিৰিক্ত বোজাৰ প্ৰভাৱিত কৰা
কাৰকসমূহ উল্লেখ কৰা।

Or / অথবা

Analyze the major reforms for indirect taxation in India recommended by the Tax Reform Committee.

প্ৰৰোচন কৰৰ ক্ষেত্ৰে ভাৰতত কৰ সংক্ষৰ কমিটিয়ে
আগবঢ়োৱা প্ৰধান সংস্কাৰসমূহ আলোচনা কৰা।

2025

ECONOMICS

(Regular Elective)

Paper : ECO-RE-6016/6026/6036

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks
for the questions

Answer the questions from any one Option

OPTION—A

Paper : ECO-RE-6016

Economic Development and Policy in India—II)

1. Answer the following questions : 1×10=10

তথ্যৰ প্ৰশ়াসনসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) What is meant by crop diversification?

শস্যৰ বিবিধকৃষণ বৃষ্টিলৈ কি বৃজায় ?

(b) What is the minimum support price (MSP)?

নূনতম সমৰ্থিত দৰ কি ?

(2)

(c) What does 'NABARD' stand for?
NABARD'ରେ କି ମୂଳ୍ୟ ?

(d) What is meant by balance of trade?
ବାଣିଜ୍ୟକ ଲେନଦେନର ଭାବସାମାଇ କି ବୁଜାଯ ?

(e) Define foreign investment.
ବୈଦେଶିକ ବିନିଯୋଗର ସଂଜ୍ଞା ଦିଯା ।

(f) Mention one source of non-institutional agricultural credit in India.
ଭାବତ୍ତ ଏଟା ଅପ୍ରାତିଷ୍ଠାନିକ କୃଷି ଖଣ୍ଦର ଉତ୍ସର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରା ।

(g) What was the main object of economic reform introduced in India?
ଭାବତ୍ତ ଆବଶ୍ତୁକ କରା ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂକ୍ଷାବର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କି ଆଛି ?

(h) Write the full form of MSME.
MSMEର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କପଟେ ଲିଖି ।

(i) Which institution does control international trade of the world?
ପୃଥିବୀର ଆନ୍ତରିକ ବାଣିଜ କୋନଟେ ପ୍ରତିଠାନେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରେ ?

(j) What is meant by import substitution?
ଆମଦାନି ବିକଳ ବୁଲିଲେ କି ବୁଜାଯ ?

A25/595

(Continued)

(3)

2. Answer the following questions : $2 \times 5 = 10$
ତଳବ ପ୍ରଶ୍ନାମୂଳର ଉତ୍ସର ଦିଯା :

(a) Mention two important features of land reforms in India.
ଭାବତ୍ତରେ ଭୂମି ସଂକ୍ଷାବର ଦୂଟା ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରା ।

(b) Distinguish between foreign direct investment and foreign institutional investment.
ପ୍ରତାଙ୍କ ବୈଦେଶିକ ବିନିଯୋଗ ଆକୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବୈଦେଶିକ ବିନିଯୋଗର ମାଜତ ଥକା ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲିଖା ।

(c) Write two main objectives of Viksit Bharat@2047.
ବିକଶିତ ଭାବତ୍ତ@2047ର ଦୂଟା ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲିଖି ।

(d) What is disinvestment? Why is it done?
ନିରବିନିଯୋଗ କି ? ଇଯାକ କିଯ କରା ହୁଏ ?

(e) What is meant by farm mechanization?
କୃଷିପାମର ଯାନ୍ତ୍ରିକିକରଣେ କି ବୁଜାଯ ?

A25/595

(Turn Over)

(4)

3. Answer any four of the following questions :

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ দিয়া :

$5 \times 4 = 20$

(a) Explain the role of agriculture in India's economy.

ভাৰতীয় অখনীতিৰ কৃষিৰ ভূমিকা সম্পর্কে আলোচনা কৰা।

(b) Explain the main causes of Industrial Reforms in India undertaken in 1991.

১৯৯১ চনত হাতত লোৱা ওদ্যোগিক সংস্কাৰৰ মুখ্য কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা।

(c) What are the major problems of agricultural marketing in India? Discuss.

ভাৰতত কৃষি বিপণনৰ মুখ্য সমস্যাসমূহ কি কি? আলোচনা কৰা।

(d) Briefly explain the export promotion measures undertaken by the Government of India in recent years.

সাম্প্ৰতিক সময়ত ভাৰত চৰকাৰে হাতত লোৱা ব্ৰহ্মাণি বৰ্ধক ব্যৱস্থাসমূহ চমুকৈ আলোচনা কৰা।

A25/595

(Continued)

(5)

(e) Explain the impact of globalization on the Indian industrial sector.

ভাৰতীয় ওদ্যোগিক খণ্ডত গোলকীকৰণৰ প্ৰভাৱ ব্যাখ্যা কৰা।

(f) Discuss the impact of privatization on India's public sector.

ভাৰতবৰ্ষৰ বাজহৰা খণ্ডত ওপৰত ব্যক্তিগতকৰণৰ প্ৰভাৱ আলোচনা কৰা।

4. Answer the following questions : $10 \times 4 = 40$

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Discuss the factors responsible for low agricultural productivity in India. 10

ভাৰতৰ কৃষিৰ নিম্ন উৎপাদনশীলতাৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা।

Or / অথবা

Discuss the trends in agricultural production in India since Independence.

স্বাধীনতাৰ পিছত ভাৰতৰ কৃষি উৎপাদনৰ গতিধাৰা সম্পর্কে আলোচনা কৰা।

(Turn Over)

A25/595

(6)

(b) Explain the main features of agricultural price policy in India. 10

ভাবতৰ কৃষি মূল্য নীতিৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।

Or / অথবা

Discuss the role of cottage industries in India. Also, mention the challenges faced by cottage industries. 6+4=10

ভাৰতত কুটীৰ শিল্পৰ তৃতীকা আলোচনা কৰা। লগতে কুটীৰ শিল্পই সমুৰুৰীন হোৱা প্ৰত্যাহানসমূহ উল্লেখ কৰা।

(c) Explain the various sources of industrial finance in India. 10

ভাৰতৰ ঔদ্যোগিক বিভিন্ন বিভিন্ন উৎসসমূহ আলোচনা কৰা।

Or / অথবা

Discuss the major objectives and features of the Industrial Policy of 1991.

১৯৯১ চনত ঔদ্যোগিক নীতিৰ মুখ্য লক্ষ্য আৰু বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।

A25/595

(Continued)

A25/595

(Turn Over)

(7)

(d) Discuss the major causes of India's trade deficit and suggest measures to reduce it. 10

ভাৰতৰ বাণিজ্যিক ঘাটিৰ মুখ্য কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা আৰু ইয়াৰ ত্ৰাসৰ বাবে উপায়সমূহ আগবঢ়োৱা।

Or / অথবা

Explain the impact of WTO Agreements on India's agriculture and industry.

ভাৰতৰ কৃষি আৰু উদ্যোগৰ ওপৰত বিবৰণ কৰা।

(8)

OPTION—B

Paper : ECO-RE-6026

[Economic History of India (1857-1947)]

1. Answer the following questions : $1 \times 10 = 10$

তলৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Who did introduce the Zamindari system in India?

ভাৰতবৰ্ষত কোনে অমিদবৰি প্ৰথা প্ৰৱৰ্তন কৰিছিল ?

(b) Who is the author of the book, *Poverty and Un-British Rule in India*?

Poverty and Un-British Rule in India
কিতাপখনৰ লেখক কোন ?

(c) Mention two commercial crops produced in India during the British period.

ত্ৰিত্ৰিশ যুগত ভাৰতত উৎপাদিত দুটা বাণিজ্যিক শস্যৰ নাম উল্লেখ কৰা।

(d) From where to where was the first railway line introduced in India?

ভাৰতত প্ৰথম বেলপথ ক'ব পৰা ক'লৈ আৰম্ভ হৈছিল ?

A25/595

(Continued)

(9)

(e) Mention one non-institutional source of rural agricultural credit.

গ্ৰাম কৃষি ঋণৰ এটা অনানুষ্ঠানিক উৎসৰ নাম উল্লেখ কৰা।

(f) What is primary sector?

প্ৰাথমিক খণ্ড কি ?

(g) Mention one cause of poor industrialization in India during the British period.

ত্ৰিত্ৰিশ শাসনৰ সময়ছোৱাত ভাৰতত ঔদ্যোগিকবণৰ দুৰ্বলতাৰ এটা কাৰণ উল্লেখ কৰা।

(h) What is meant by famine?

দুর্ভিক্ষাই কি বুজায় ?

(i) Write one characteristic of international trade of India during the British period.

ত্ৰিত্ৰিশ যুগত ভাৰতৰ আতঃবাহ্নীয় বাণিজ্যৰ এটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

(j) Which year is known as the 'Year of Great Divide' in the population history of India?

ভাৰতৰ জনসংখ্যাৰ ইতিহাসত কোনটো বছৰক 'Year of Great Divide' বুলি জনা যায় ?

A25/595

(Turn Over)

(10)

2. Answer the following questions :

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

$2 \times 5 = 10$

(a) State two problems of estimation of national income of India during the pre-Independence period.

স্বাধীনতাৰ পূৰ্ব সময়ছোৱাত ভাৰতৰ জাতীয় আয় গণনাৰ দুটা সমস্যা উল্লেখ কৰা।

(b) Write two causes of slow growth of population in India during the British period.

ত্ৰিতীছ যুগত ভাৰতত জনসংখ্যা লেহেমীয়া বৃদ্ধিৰ দুটা কাৰণ লিখা।

(c) What was the guild system?

গীল্ড ব্যৱস্থাটো কি আছিল ?

(d) Mention two sources of capital flows to India during the British rule.

ত্ৰিতীছ শাসনৰ সময়ছোৱাত ভাৰতলৈ মূলধন প্ৰাৱহ দুটা উৎস উল্লেখ কৰা।

(e) Write two types of colonial exploitation in India.

ভাৰতত দুই প্ৰকাৰৰ উপনিৰোশিক শোষণৰ বিষয়ে লিখা।

25/595

(Continued)

(11)

3. Answer any four of the following questions :

$5 \times 4 = 20$

তলৰ প্ৰশ্নবোৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) What are the problems of agricultural marketing in India during the British rule?

ত্ৰিতীছ শাসনৰ সময়ত ভাৰতত কৃষি বিপণনৰ কি কি সমস্যা আছিল ?

(b) Write a note on land settlement policy of India during the British rule.

ত্ৰিতীছ শাসনৰ সময়ত ভাৰতৰ ভূমি নীতিৰ ওপৰত এটা টোকা লিখা।

(c) What were the causes of destruction of Indian handicrafts during the British rule?

ত্ৰিতীছ শাসনৰ সময়ত ভাৰতীয় হস্তশিল্প ধংস হোৱাৰ কাৰণসমূহ কি কি ?

(d) Explain briefly the impact of commercialization of agriculture on Indian economy during the British period.

ত্ৰিতীছ যুগত ভাৰতীয় অখনীতিৰ ওপৰত কৃষিৰ বাণিজ্যকীকৰণৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

A25/595

(Turn Over)

(12)

(e) Write a note on development of Railway Transport in India during the British period.

ত্রিতীয় যুগত ভাবতে বেল পরিবহন বিকাশ ওপর এটা টোকা লিখা।

(f) What were the causes of economic drain from India during the British period?

ত্রিতীয় যুগত ভাবতে পৰা অখণ্ডিক নির্গমন কাবণসমূহ কি কি আছিল?

4. Answer the following questions : 10×4=40
তলৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Explain the impact of the British colonial rule on the Indian economy.

ভাৰতীয় অধীনতিৰ ওপৰত ত্রিতীয় ওপনিৰেশিক শাসনৰ প্ৰভাৱ ব্যাখ্যা কৰা।

Or / অথবা

Discuss the 'Drain of Wealth' theory.

'সম্পদ নিৰ্গমন' তত্ত্বটি আলোচনা কৰা।

(13)

(b) Explain the occupational structure of population of India during the British period.

ত্রিতীয় যুগত ভাবতৰ অনন্দ্ৰ্যাৰ বৃত্তিগত গোপনি ব্যাখ্যা কৰা।

Or / অথবা

Write briefly about credit, commerce and technology in India during the British period.

ত্রিতীয় যুগৰ ভাবত ধৰণ, বাণিজ্য আৰু প্ৰযুক্তিৰ বিষয়ে চন্দ্ৰকৈ লিখা।

(c) Explain the emergence and growth of Indian capitalist enterprise during the British rule.

ত্রিতীয় শাসনৰ সময়ত ভাৰতীয় পুঁজিবাদী উদ্যোগৰ উথান আৰু বৃদ্ধিৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা।

Or / অথবা

Discuss the problems of backwardness of India during the British period.

ত্রিতীয় যুগত ভাবতৰ অনগ্ৰসৰতাৰ সমস্যাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(14)

(d) Discuss the state of Indian foreign trade on the eve of Independence.

স্বাধীনতাৰ প্ৰাক্কণ্ঠত ভাৰতীয় বৈদেশিক বাণিজ্যৰ
অৱস্থাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

Or / অথবা

Describe what types of fiscal policies were undertaken by the government under colonial rule.

ওপনিরোধিক শাসনৰ অধীনত চৰকাৰৰ কেনেধৰণৰ
ৰাজকোষীয় নীতি গ্ৰহণ কৰিছিল সেই বিষয়ে বৰ্ণনা কৰা।

(15)

OPTION—C

Paper : ECO-RE-6036

(Public Finance)

1. Answer the following questions as directed : $1 \times 10 = 10$

তলৰ প্ৰশ্নবোৰ নিৰ্দেশনায়ী উভৰ দিয়া :

(a) What is public goods?
ৰাজহস্তা দ্রব্য কি ?

(b) Which is the largest source of tax revenue to the Government of India?
ভাৰত চৰকাৰৰ কৰ ৰাজহস্ত বৃহত্তম উৎসটো কি ?

(c) Who is the Chairman of the 16th Finance Commission?
ষষ্ঠদশ বিভীষণ আয়োগৰ অধ্যক্ষ কোন ?

(d) What do you mean by deficit budget?
ঘাটি বাজেট মানে কি বুজা ?

(e) Give an example of non-tax revenue.
অনাকৰ রাজহস্ত এটা উদাহৰণ দিয়া।

(f) What is incidence of tax?
কৰৰ চূড়ান্ত বোজা কি ?

(Turn Over)

A25/595

(Continued)

A25/595

(16)

(g) Who appoints the Comptroller and Auditor General of India?
ভারতব হিচাপ নিয়ন্ত্রকক কোনে নিযুক্তি দিয়ে ?

- (i) The Prime Minister of India
ভারতব প্রধানমন্ত্রী
- (ii) The President of India
ভারতব প্রাপ্তিষ্ঠানিক
- (iii) The Chief Justice of India
ভারতব মুখ্য ন্যায়াধীশ
- (iv) The Parliament
সংসদ

(Choose the correct answer)
(শুল্ক উত্তরটো বাছি উলিওৱা)

(h) The concept of merit goods is given by
সুবিধাৰ দ্রব্যৰ ধাৰণাটো উত্তৰণ কৰিছিল

- (i) Samuelson/সেমুেলচন
- (ii) Dalton/ডেলটন
- (iii) Richard Musgrave/বিছার্ড মাছ্পেড
- (iv) None of them/ইয়াৰ এজনো নহয়

(Choose the correct answer)
(শুল্ক উত্তরটো বাছি উলিওৱা)

(17)

(i) Which one do you consider a compulsory payment to the government?
কোনটো চৰকাৰলৈ বাধ্যতামূলক বৰঙণি বুলি ভাবা ?

- (i) Fees/মাচুল
- (ii) Price/দাম
- (iii) Tax/কৰ
- (iv) All of the above/ওপৰৰ অটিছিকেইটা

(Choose the correct answer)
(শুল্ক উত্তরটো বাছি উলিওৱা)

(j) The canon of elasticity of taxation is laid down by

কৰব ছিতিশাপকতাৰ নীতি কোনে উত্তৰণ কৰিছিল ?

- (i) Bastable/বাষ্টেবল
- (ii) Adam Smith/আদাম স্মিথ
- (iii) Dalton/ডেলটন
- (iv) Shirras/ছিৰাছ

(Choose the correct answer)
(শুল্ক উত্তরটো বাছি উলিওৱা)

2. Answer the following questions : 2×5=10
তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What do you mean by monetary policy?
মৌলিক নীতি মানে কি বুজা ?
- (b) Mention two characteristics of public good.
বাজহৰা দ্রব্যৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

(18)

(c) What are the prime objectives of fiscal federalism in India?
ভাৰতত বাজৰ যুক্তিবাদী ব্যবস্থাৰ প্ৰধান উদ্দেশ্যসমূহ কি কি ?

(d) Distinguish between money burden and real burden of tax.
কৰৰ মুদ্রাগত বোজা আৰু প্ৰকৃত বোজাৰ মাজত পাৰ্থক্য বিচাৰ কৰা।

(e) What is externality?
বাহ্যিকতা কি ?

3. Answer any four of the following questions : $5 \times 4 = 20$
তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Discuss briefly the different stages for preparing a government budget.
চৰকাৰী বাজেট এখন প্ৰস্তুত কৰাৰ বিভিন্ন ষ্টৱসমূহ চুক্তিৰ আলোচনা কৰা।

(b) Distinguish between revenue budget and capital budget.
বাজহ বাজেট আৰু মূলধনী বাজেটৰ মাজত পাৰ্থক্য বিচাৰ কৰা।

(c) Briefly write the major challenges to India's tax system.
ভাৰতৰ কৰ ব্যবস্থাৰ প্ৰধান প্ৰত্যাহানসমূহ চুক্তিৰ লিখা।

A25/595

(Continued)

(19)

(d) Briefly mention the advantages of Goods and Services Tax (GST).
সামগ্ৰী আৰু সেৱা কৰ (GST)ৰ সুবিধাসমূহ চুক্তিৰ উল্লেখ কৰা।

(e) Briefly mention the features of Gram Panchayats.
গাঁও পঞ্চায়তৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ চুক্তিৰ উল্লেখ কৰা।

(f) Write a brief note on Pareto efficiency.
পেৰেটো পাৰদৰ্শিতাৰ ওপৰত এটা চু টোকা লিখা।

4. Answer the following questions : $10 \times 4 = 40$
তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Discuss the main features of India's tax system.
ভাৰতীয় কৰ ব্যবস্থাৰ মূল বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।
Or / অথবা

Discuss the objectives of fiscal policy.
বাজকেমীয় নীতিৰ উদ্দেশ্যসমূহ আলোচনা কৰা।

(b) Discuss the different methods for the repayment of public debt.
বাজহৰা ঋণ পৰিশোধৰ বিভিন্ন পদ্ধতিসমূহ আলোচনা কৰা।
Or / অথবা

Discuss the role of Finance Commission for inclusive and equitable economic growth.

A25/595

(Turn Over)